

mestno gledališče celje

GLEDALIŠKI LIST

LETO VI.

1951 ★ 1952

ŠTEV. 5.

MARCEL ACHARD :

ŽIVLJENJE JE LEPO

Ljudje govorijo o svojem veselju samo, če je pri kraju. To je čisto napak. Jaz imam tu drugo metodo. Če me doleti kaj lepega, živim štirinajst dni od tega. Treba je pač štediti.

II./9.

PREMIERA: ČETRTEK 31. JANUARJA 1952 OB 20

MARCEL ACHARD

ŽIVLJENJE JE LEPO

Optimistična komedija v treh dejanjih

Poslovenil Fran Albreht

Osebe:

»Bonaparte«	Janez Skof
Miky	Neda Sirknikova — Bogdana Vrečkova
Stefan	Branko Gombač
Aubert	Franc Mirnik
Brissot	Gustav Grobelnik
Stražnik št. 122	***
Jacques	Peter Božič
Krčmar	***
Margot	Zora Cervinkova
Marguerite	Marija Goršičeva
1. gost	Avzug Sedej
2. gost	***

Godi se v Parizu

I. dejanje: Salon pri Miky — II. dejanje: Ob Seini — III. dejanje: V
azilu za brezdomce

Režija: Djurdjica Fleretova — Sceno po načrtih akad. slikarja Marjana
Pliberška izdelalo tehnično osebje pod vodstvom odrskega mojstra Fra-
nja Cesarja — Slikarska dela izvršil Ivan Dečman — Kostume po osnut-
kih Bogdane Vrečkove izdelalo mestno podjetje »Oblačila« — Lasuljar:
Riko Grobelnik — Razsvetljava: Bogomir Les — Inspicent: Nada Bo-
žičeva — Šepetalka: Tilka Svetelškova

Opremo za salon je iz ljubeznivosti posodila Tovarna pohištva Celje

BESEDA

o Marcelu Achardu

Ko so igrali nekega večera leta 1924. v Dullinovem gledališču »Atelier«* krstno predstavo komedije z naslovom »Se hočete igrati z mano?«, se je drugo jutro vse pariško časopisje vpraševalo, kdo je neznani pisec te sveže in očarljive igre. »Videti je, kakor da je nastala ob sodelovanju sejmskih in cirkuških glumačev in Ch. Chaplina«, je bil prvi vtis, ki ga je beležil dnevni tisk.

Število komedij, podpisanih z imenom M. Achard, se je množilo iz leta v leto. Do danes jih štejemo 57. Vse so svojske, polne mladosti in vere v življenje, pa ljubezni do malih, preprostih ljudi. Mnoge nosijo naslove domačih popevk; »Malbourough gre na vojsko«, »Pri moji plavolaski«, »Znate saditi zelje«, »Janez z lune« itd. so naslovi, ki že ob prvi besedi zazvene francoskemu ušesu ljubo in veselo kakor nam »Al' me boš kaj rada imela« ali »En hribček bom kupil«.

Marcel Auguste Ferreol (*1900), ki si je izbral pisateljsko ime Achard, je reven kmečki sin iz province. Njegova prva leta v Parizu, kamor ga je pritegnila želja po komediografski slavi, so bila leta pomanjkanja in pogosto stradanja. Sele ko se je povzpел v tehničnega delavca v Copeaujevem** gledališču »Vieux Colombier«, si je mogel toliko urediti življenje, da se je lotil pisanja. In le srečnemu prijateljstvu z rojakom Dullinom, takrat že priznanim borcem za življenjsko pristanost na deskah, se je imel zahvaliti za nagel uspeh svojih komedij.

Francoska kritika si dolgo ni bila na jasnem, kakšen odnos naj zavzame do svojskih Achardovih iger. Osebe vseh slojev, ki jih prikazuje Achard kakor v bežnih, hudomušnih skicah, niso zapletene v nikak junaški boj, kakor je to navada v gledališču. Mnoge se med seboj niti ne poznajo, a vse izžarevajo neko življenjsko radost, včasih celo blaženost, pa vendar hkrati tudi nemir in roj vprašanj. Tako je šele danes, ko je izšlo zbrano Achardovo delo že v dveh izdajah, dognano njegovo bistveno jedro; Achard je satirik. Achard skriva pod dobrodušno krojenim plaščem oster bič, ki ne prizanese nobeni družbeni ali človeški slabosti.

O KOMEDIJI »ŽIVLJENJE JE LEPO«

Na pogled prijazno in nedolžno komedijo »Življenje je lepo« je napisal Achard leta 1928, v času velike gospodarske krize v svetu. V podnaslov ji je dal zanimivo oznako »optimistična komedija«. V čem je njen optimizem in kaj se skriva pod njim?

* Charles Dullin (†1949) je bil vodja tako imenovanega avantgardnega gledališča, ki mu je bil glavni cilj: boj proti okostenelosti, ki jo vnašata v gledališko življenje šablona in konformizem.

** Copeauja imenujejo francoskega Stanislavskega.

Vse osebe komedije so priklenjene na življenje, vse se znajo z njim bosti, če je treba. V krizi procvitajoči Aubert in lahkoživi Štefan sicer iščeta sreče v ženski in denarju in ljubita življenje menda le zato, ker se jima samo smehlja. A čim niže gremo na družbeni lestvici, tem iznajdljivejše so figure v iskanju neke vrednosti, ki jim bo dala moč, da bodo še v cunjah oblečene in brez prebite pare v žepu prepričevalno govorile: »To vrh vsega, kljub ysemu, saj je življenje vendar lepo.« Ta si najde viteški šport, oni veselje, pedantnost v oblačenju, mladost, iluzije — vrednote, ki jim bodo barvale življenje z razkošno lučjo lepote in sreče.

Ta optimizem, mukoma in hote pridobljen v trdem življenjskem boju, je daleč od vsake plehkosti. Ta optimizem zakriva mnogo globine in trpkosti.

In kje je satira? Pod optimističnim plaščem, seveda. Samo premislimo »Bonapartovo« usodo: »Bonaparte«, ki ob prvem srečanju z Miky še trpko in brez iluzije izjavlja: »Ah, mi tam spodaj nimamo bodočnosti«; ki jo rešuje iz Seine z vero v golo življenje, pa »čepprav ne dobim vsega, kar želim«; — isti »Bonaparte« doživi ob njej življenjsko srečo, katere se že davno ne nadeja več; ob idealni družici Miky bo delal. Ne ve še, kje si bo našel zaslužka v času velike krize, a sreča — resnična, ne le za tolažbo in hoté zgrajena sreča — mu bo dajala moč, da bo prevrnil svet, če bo treba.

To srečo izgubi samo zato, ker se »ne more pogospoditi«.

Doživetja, kakršno je »Bonapartovo«, kujejo revolucionarje. Iz poslednje »Bonapartove« perspektive izzivajo vse prijazno skicirane figure in figurice Achardove komedije obsodbo, pomilovanje, posmeh — korenito korekturo revolucije.

Na pismeni predlog ravnatelja Šole za trgovske učence tov. Ludviga Rebeuška nam je mestno poverjeništvo za trgovino in gostinstvo nakazalo din 15.000. Nakazilo je bilo izposlovano Mestnemu gledališču kot »priznanje za vzorno sodelovanje in trud pri prirejanju zaključnih dijaških predstav«, ki se jih omenjena šola v prizadevanju po vsestranski in splošni izobrazbi trgovskega naraščaja udeležuje stoodstotno.

Podjetje »Slovenija Avtopromet« nam je s svojim dopisom II-1/15-52 od 4. t. m. saldiralo račun v znesku din 36.375 za prevoz našega ansambla na gostovanje v Ljubljano v breme svojega kulturnoprosvetnega sklada. To je podjetje storilo kot »prispevek delovnega kolektiva za dvig gledališke umetnosti v našem mestu«.

Hvaležni za to pozornost in naklonjenost, postavljamo oba primera v zgled in posnemanje.

Angeli Sadarjevi ob 30 letnici gledališkega delovanja

Angela,

vem, da Ti je bilo tisti večer tako pri srcu kot je bilo meni, ko sem pred leti slavil sličen jubilej: slišiš lepe besede, prejemaš darila, zasuta si s cvetjem — kljub vsemu pa Ti je v duši hudo. V spominu se vrstijo pred Tabo tisti nepozabni večeri pred davnimi leti, ki smo jih preživljali mladi in polni ljubezni do gledališča na ledeno mrzlem odru in v nezakurjenih garderobah, pa nam je bilo vendar vsem toplo in prijetno. Čez dan trdo delo v poklicih, borba za vsakdanji kruh in skrb za družino — zvečer pa tja, kjer pozabiš vse tegobe življenja in se predaš enemu samemu cilju: ustvarjanju in oblikovanju likov in oseb, življenja izven svojega lastnega po zamisli pesnika in lepoti slovenske besede. Težka in strma je bila pot, po kateri smo hodili, današnja generacija jo ne pozna in vendar je bilo lepo!

Prepričan sem, da si se tisti večer spomnila vseh tistih, ki so dolga leta hodili s Tabo isto pot, a jih danes ni več med nami: Zeleznikar, Jurman, Perc, Košič, Pfeifer in drugi. Odigrali so svoje vloge in ni jih več. Nama je usoda še prizanesla: iz tistih davnih časov sva menda še edina Celjana, ki še aktivno delujeva pri gledališču. Kot Tvoj partner v vseh tistih igrah, v katerih si postavila nepozabne umetniške stvaritve: v Tolstojevem »Vstajenju«, v Remčevi »Magdi«, v vseh Cankarjevih dramah, v Ibsenovih »Strahovih« itd. — koliko nepozabnih spominov! Lepo je bilo, a dostikrat tudi trdo in težko!

In vendar!

Ko bi se zgodilo, da bi bilo treba iznova nastopiti to pot, jo prehoditi še enkrat z vsemi njenimi strminami in prepadi, vem in v dno duše sem prepričan, Ti ne bi pomišljala niti trenutek in bi z nasmehom na ustih še enkrat prehodila to razorano cesto... Takšni smo in takšni ostanemo.

Ali ne Angela?

Fedor Gradišnik

Zaradi tesnejšega sodelovanja med gledališčem in Svetom za prosveto in kulturo MLO, je le-ta ustanovil gledališki svet z nalogo, da »gledališču pomaga pri vseh vprašanjih, kjer je gledališču potrebna pomoč, da lahko čim uspešnejše vrši svojo kulturnovzgojno nalogo«. V naslednjem objavljamo ustanovno odločbo.

Ljudska republika Slovenija
Mestni ljudski odbor Celje
Svet za prosveto in kulturo

Celje, dne 22. nov. 1951.

Štev. V-940/1-51

Predmet: Gledališki svet — postavitev

Odločba

Svet za prosveto in kulturo pri MLO Celje je na svoji seji dne 17. novembra 1951 v skladu s 1. in 6. členom odločbe o ustanovitvi Mestnega gledališča v Celju sklenil, da se ustanovi »Gledališki svet« in imenoval sledeče člane sveta:

predsednik: Orel Tine, ravnatelj I. gimnazije, Celje;

člani: Novak Vladimir, ravnatelj Studijske knjižnice, Celje, Janežič Anton, profesor učiteljskega, Celje, Gradišnik Fedor, upravnik Mestnega gledališča, Celje, Gombač Branko, gledališki igralec in režiser Mladinskega gledališča, Celje.

Gledališki svet je organ Sveta za prosveto in kulturo pri MLO Celje in proučuje vse probleme gledališča kot kulturne in vzgojne ustanove ter daje Svetu za prosveto in kulturo tozadevna poročila in predloge. Predvsem soodloča o vprašanjih repertoarja, kadrovske politike in popularizacije gledališča.

Svet za prosveto in kulturo MLO Celje lahko pooblasti Gledališki svet, da sam odloča o tekočih zadevah. Taki sklepi Gledališkega sveta morajo biti soglasni, v nasprotnem primeru pa odloča Svet za prosveto in kulturo.

V okviru teh navodil je Gledališki svet pooblaščen, da si sam sestavi poslovnik.

Sejam Gledališkega sveta lahko prisostvuje predsednik Sveta za prosveto in kulturo ali kak drug pooblaščen član Sveta za prosveto in kulturo.

Po potrebi lahko Gledališki svet povabi na seje tudi druge osebe, ki lahko pomagajo s svojimi nasveti, nimajo pa pravice glasovati o odločbah.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Tajnik:

Stanič Janko I. r.

Predsednik:

Anton Aškerc I. r.

Ni daleč čas, ko se bodo odprla vrata novega gledališkega poslopja . . .

Dvanajsto leto mineva, odkar je utihnilo naše »staro« gledališče, ko je z Janačkovo »Jenufo« 15. oktobra 1940 zaključilo svoje dvajsetletno plodno kulturno delo v bivši Jugoslaviji. Še pevska akademija 1. decembra istega leta — nato konec. Prišli so težki dnevi.

Ze drugič v življenju ene generacije so usodni dogodki zaprli hram naše Talije — prah je pokril častitljive oltarje hrama umetnosti, vanj se je vgnezdil pajek in nemoteno predel...

Morda je odveč z reminiscencami na pretekle dni odkrivati boleča mesta naše zgodovine — toda ob gotovih prilikah nam nehotе zaidejo misli v one čase, ko je staro gledališče služilo raznarodovalni politiki tujih gospodarjev, ko so se v gledaliških prostorih šopirili denarni mogotci, stebri celjskega nazovi nemštva, ko je z odra govoril Nemec in vezal otrobe z »Grenzmanko« in večnim nemštvom. Visoko izpod strehe so tiste čase mrko merili svojo okolico Goethe, Schiller, Brahms in Mozart, a v šolah so vtepali paglavcem v glavo Schillerjeve verze: »Fest gemauert in der Erde, steht die Burg aus Lehm gebrannt...!«

Ko je minila vihra prve svetovne vojne, potem ko je zdrobila v prah stoletne okove, ki so oklepali duha in telo našega naroda, je trda slovenska pest udarila tudi po vseh germanskih veličinah, ki so domovale visoko na pročelju lepe baročne stavbe odkoder naj bi dokazovale, da so poklicane osrečevati ubogi slovenski narod. Zadelo jih je nekoliko robato, a vendar zadosti razumljivo maščevanje užaljenega naroda.

Dvajset let nato je stavba služila onim, iz čijih žuljev in krvi je zrasla in na čijih zemlji je stala. Na mesto germanskih kulturnih veličin so stopili naši velikani, ki jih ni uničil niti Metternich, niti poplava nemških »kulturnih« atestov, ki so »dokazovali«, da slovenske kulture ni. Tako se je dokaj neslavno zaključila prva era gospodstva Herrenvolka.

A vdrli so drugič. Kratka, a usodna poplava germanskih Kulturträgerjev je grozila popolnoma uničiti vse, kar smo ustvarili v naši preteklosti. Fizičnemu iztrebljevanju je predhodilo uniformiranje vsega, kar ni bilo docela v skladu s pojmovanjem nemške kulture dvajsetega stoletja.

Ko so našemu Narodnemu domu dali današnje brezobličje, so hoteli brisati dokumente preteklosti tudi v gledališču. Nečuveno barbarstvo, ki so si ga dovolili z Narodnim domom, daje slutiti, da je čakala gledališče ista usoda, kar je končno tudi razvidno iz preostalih načrtov. Na srečo zamisel ni uspela, dasi je bila z uničenjem celotne notranjosti povzročena ogromna škoda v kulturnem in materialnem pogledu.

Ko smo se leta 1946 prvič lotili obnove gledališke stavbe nam je bilo jasno, da je povsem nemogoče obnoviti stavbo v prvotnem stilu,

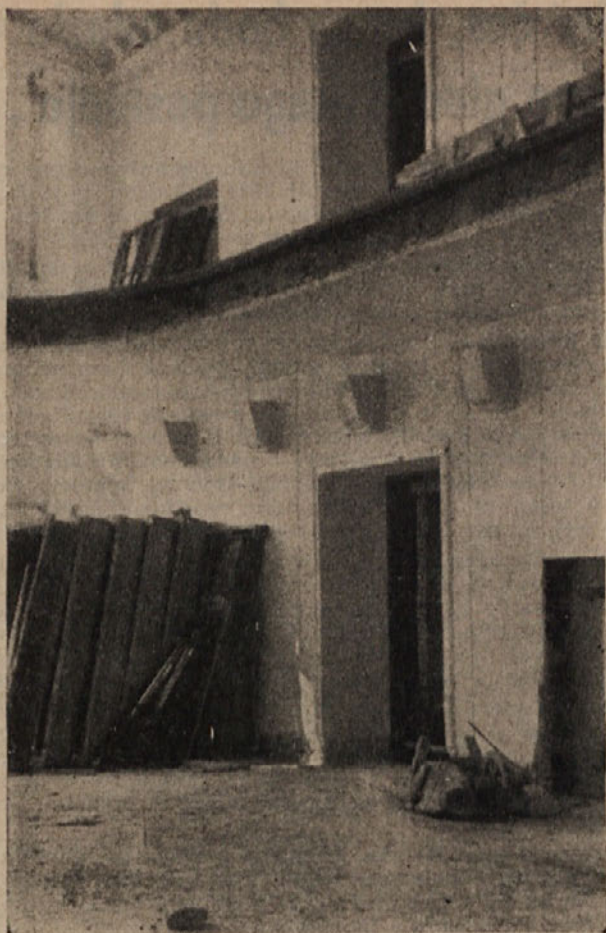

Foto Deniša

Prvi obrisi bodočega gledališkega foyera

da pa je treba rešiti, kar se rešiti da in se pri tem ozirati na že izvršena betonska dela. Bili so potrebni novi načrti, krediti, intervencije tu in tam ter mnogo dobre volje. Žal ni bilo pravega razumevanja in tako se je obnova vlekla vsa leta od osvoboditve do danes, ko se končno bližamo popolni rešitvi tega vprašanja.

Ali kakor je v vsakem zlu delček dobrega, tako je tudi odlaganje obnovitvenih del imelo koncem konca to dobro posledico, da je zahvaljujoč osebnemu prizadevanju predsednika MLO tov. Rika Jermana in odbora za obnovo gledališča s tov. ing. Pompetom na čelu — prišlo do razširjenega programa adaptacije in s tem do eliminacije bivših nemških načrtov ter do boljše odrsko-tehnične in arhitektonsko-stilne rešitve.

Bežen pogled v projekt tov. ing. Korenta nam pove, da je arhitekt sicer upošteval dane možnosti, da pa je skrbel za povečanje prostora, ne da bi pri tem okrnil notranjo arhitektonsko kompozicijo, ki je bila diktirana po obstoječem stanju in je za nas sprejemljiva. Težišče projekta je v razširjenju odrskega prostora na desni stranski in takoimenovani zadnji oder ter pripadajoče stranske prostore vključno upravne prostore in garderobe za igralsko osebje ter tehnični personal.

Posebna pozornost se posveča opremi odra, ki naj bi odgovarjal zahtevam modernih gledališč, kar naj bi obenem omogočilo razna gostovanja izvencljskih poklicnih gledališč tudi s takimi deli, katera zahtevajo tehnično dovršene odre. (Faust, Ohridska legenda itd.) S tem v zvezi se je primerno razširil pod oder tudi prejšnji razmeroma majhen prostor za orkester. Za doseg boljših akustičnih učinkov se je prostor za orkester opremil z resonančnim podprostorom.

Velika skrb se posveča tudi notranji opremi avditorija in foyera, pri čemer stremimo, da z diskretno eleganco dosežemo prijeten vtis intimnosti prostora.

Dela se pospešeno nadaljujejo in ni daleč čas, ko se bodo odprla vrata našega novega Mestnega gledališča. Prepričani smo, da ne bo nihče — »kdor je dobre volje« — razočaran. Nasprotno, vsakdo bo mirne duše lahko pritrdil, da je storjeno veliko delo, ki bo v ponos nam in zanamcem. Tistim pa, ki učeno majejo z glavo bodi povedano, da smo pripravljeni sprejeti kritiko, a poleg nje tudi pomoč. Še je čas! Onim pa, ki sentimentalno ali pa zaradi slabo zakrite hudobije jokajo za večno lepoto bivše secesijske fasade in jim ni prav, da bo novi vhod iz Šlandrovega trga, moramo žal reči, da nismo krivi mi, če je pojem arhitektonske dovršenosti in lepote podvržen zakonom izpreminjanja in da je končno vse — relativno. Ostali pa bomo slej ko prej izvirni in lahko jamčimo, da se nekaj podobnega, kar se je zgodilo z Narodnim domom, z gledališčem ne bo.

Ko se bodo jeseni odprla gledališka vrata, se bo začelo zopet novo razdobje gledališkega življenja v našem mestu, katerega — upamo — ne bodo več prekinjala usodna dogajanja v svetu.

Toda bodi kakor koli: ne morem si kaj, da ne bi ob tej priliki ponovil za našim Aljažem: »Vse je vihar razdjal — narod bo zmiraj stal...«

Tone Uršič

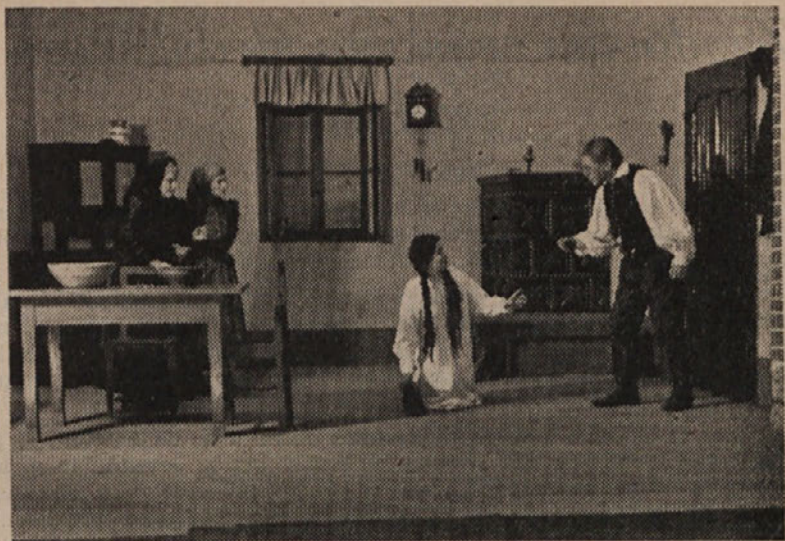

Francka: »Pograbila sem pest bankovcev...«

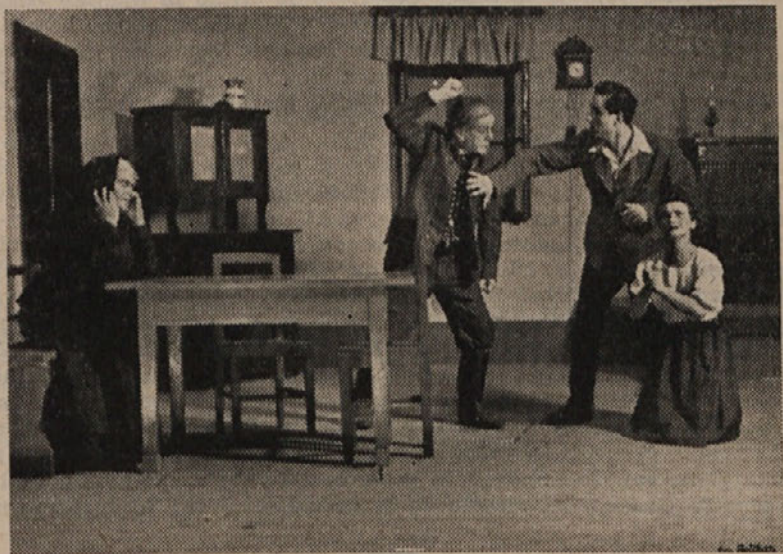

Strelec: »Tu sem bi te dali, Tončka...«

Režija: Gustav Grobelnik

Anica: »Ah, vi ste! Vi kričite, vi me motite, ko izpiram materino kri...«

Lojze: »Proč! Udarili boste samo enkrat. Sebe bi udarili...«

Zgodovina celjskega gledališkega življenja

(Nadaljevanje)

Lepak o tej zadnji slovenski gledališki predstavi v celjskem Mestnem gledališču nam je ohranjen in se nahaja v Mestnem muzeju. Fotografski posnetek je delo J. Pelikana. (Gled. list 1951-52 št. 4).

Uspeh, ki ga je imela javna predstava čitalničarjev, jih je nemalo opogumil. Bili so prepričani, da bodo odslej lahko večkrat nastopali na odru Mestnega gledališča, saj so bili tudi merodajni nemški občinski možje s slovensko predstavo zadovoljni, zlasti ker je bil tudi gmotni uspeh izredno zadovoljiv.

Dne 23. decembra je imela čitalnica občni zbor, na katerem se je dr. Kočevar javno zahvalil »ravnatelju naših iger g. Jeretinu in g. M. Kozelju, kateri je za domače igrališče poslovenil veseloigro »Le naravnost« in izrekuje nado, da bi nam še več njeznih iger posloveniti blagovostil«. Na tem občnem zboru je bilo tudi sklenjeno, »na korist jugoslovenskega vseučilišča nabirati kakor že dosedaj še nadalje dobrovoljnih prineskov med narodnjaki, zraven pa tudi enkrat v mestnem gledališču igrati. Vrla je ta misel, ker treba je očitno in djansko pokazati, da vzajemnost in bratinstvo med južnimi Slovani ni prazna beseda!«

Kljub vsemu pa je ostalo vse le želja — Slovincem se ni več posrečilo prirediti v Mestnem gledališču slovensko predstavo in je bil 16. december 1866 datum zadnje slovenske gledališke predstave v poslopju celjskega Mestnega gledališča.

Politične razmere v Celju so se v tem času zelo zaostriale in borba med Nemci oziroma nemčurji in Slovenci je postajala iz dneva v dan srditejša. V šolah in uradih je vladal absolutno nemški jezik — Slovenci so bili na lastnih tleh še vedno brez najosnovnejših pravic. Kljub temu, da je n. pr. bilo leta 1867 na višji gimnaziji v Celju vpisanih 225 Slovencev in 4 Hrvati ter samo 75 Nemcev, je bil učni jezik za vse predmete nemški. Kakšne so bile politične razmere v Celju, nam lepo dokazuje dopis v »Novicah« z dne 30. januarja 1867. leta št. 5: »Za poslanca sta izvoljena dr. Razlag in Lipold. Hotel je kandidirati tudi advokat dr. Mörtl, a je kandidaturo umaknil. — Ta gospod je tisti Mörtl, ki se je, ko so bile 1861. prve volitve Slovincem prišteval, se tudi čitalnici pridružil in vedel ko najiskrenejši rodoljub, dokler mu ni krinka padla spred obličja... Ta bosta naše težave in potrebe poznala, jih tam (v Gradcu) razodevala in si prizadevala, naj bi enakomerno

deželno premoženje rabilo ravnotako za nemške kakor za slovenske potrebe. In tako bode med nami lepa sloga, zakaj:

»V štajerski deželi naroda sta dva,
postavne pravice imata oba.
Nikar ne zatirajte Nemci Vi nas,
in ljubili bomo Slovenci mi vas!«

To govorim jaz kakor preprost kmet, svetovalec teharske občine, v imenu več rodoljubnih mož, kateri razumejo in poznajo naše potrebe.

Anton Grabič, kmet in mlinar. —«

Ker je bil odvetnik dr. Mörtl v šestdesetih letih in pozneje eden najvidnejših in najradikalnejših reprezentantov celjske nemške politike, me je to poročilo posebno zanimalo. Ali je bil res ta zagrizeni sovražnik vsega slovenskega, človek, ki je skušal celo s pretepi motiti mirna zborovanja slovenskih volilcev, aktiven član Čitalnice? Vzel sem v roko knjigo »Čitalnični udje« in — glej! Na prvi strani tega zgodovinskega dokumenta celjskega političnega življenja stoji zapisano pod št. 16: **I. Mörtl, dr. prava, pristopil januarja 1862, izstopil julija 1863.** — Scripta manent! Kakšni so utegnili biti vzroki dr. Mörtlovega pristopa k Čitalnici leta 1862 in izstopa leta 1863? Če pogledamo Gubovo »Zgodovino mesta Celja«, pridemo do sledečega zanimivega zaključka: leta 1861 je bil izvoljen za celjskega župana dr. I. Mörtl, vendar je bil župan le do leta 1862 in mu je sledil Maks Stepischnegg, ki je bil župan do leta 1864. Celjska Čitalnica je bila ustanovljena leta 1862, torej tisto leto, ko se je moral dr. Mörtl umakniti kot župan Stepischneggu. Izstopil je leta 1863. Tedaj se je že začela velikopotezna ambicija, da bi postalo Celje avtonomno mesto s statutom in previdni in ambiciozni dr. Mörtl, ki je stalno aspiriral na župansko mesto, si je z vsemi sredstvi utiral pot k svojemu cilju.

Od 18. aprila do 22. septembra 1864 je bil župan hotelir Friedrich Mathes, za njim pa do julija 1867 Leopold Wambrechtsamer. Dne 21. januarja 1867 je cesar sankcioniral statut, s katerim je postalo Celje avtonomno mesto, dne 9. maja pa je bil izvoljen za prvega župana avtonomnega mesta Celja dr. Johann Mörtl, ki ga je cesar potrdil že 31. maja 1867. leta.

Profesor Gubo poudarja v svoji »Zgodovini mesta Celja«, da so bili voljeni v prvi kakor tudi v vse naslednje občinske odbore **možje preizkušenega nemškega prepričanja, delovanja, znanja in odkrite ljubezni do mesta.** »Tako se je posrečilo ne samo ohraniti nemški značaj mesta, temveč zanj tudi vedno več in več koristnega izposlovati in ga dvigniti tako visoko, da je postalo daleč izven meja naše ožje domovine vzgled nemškega meščanstva in požrtvovalnega veselja do dela.«

Zdaj nam je pač razumljivo, zakaj so ostala vsa prizadevanja celjski Slovencev, da bi mogli še kdaj nastopiti v Mestnem gledališču s slovensko predstavo zaman. Na celjskem magistratu je gospodoval bivši član čitalnice dr. Mörtl, ki pač ne bi dopustil v Mestnem gledališču nastopati ljudem, ki so mu javno očitali njegovo hinavsko vlogo, ki jo

je igral še leta 1863. kot aktivni član slovenske čitalnice. Zanimivo je, da sta bila na izvanredni seji čitalnice dne 26. januarja 1866 sprejeta kot redna člana dva moža, ki sta pozneje igrala v celjskem političnem življenju podobno vlogo kot dr. Mörtl. Tozadevno beremo v Zapisniku sej narodne čitalnice v Celju na strani 48 sledeče: »Gosp. Kapus prijavi, da sta se gg. Jakob Kren, c. kr. drž. pravd. namestnik in dr. Avgust Žurbi, odvetnik v Celju, za društvenika čitalnice oglasila. Odbor z veliko radostjo to zaslišavši sklene imenovana gospoda kakti izverstna rodoljuba v društvo sprejeti jednoglasno«.

Kako naivno je bilo to »jednoglasno« veselje čitalničarjev nad novima članoma, če povemo, da je zlasti dr. Schurbi (Žurbi) igral vsa poznejša leta v Celju eno prvih vlog v nemškem političnem in družabnem življenju. Bil je dolgo vrsto let predsednik nemškega pevskega društva in član občinskega sveta, kar so mogli postati, kakor poroča zgodovinar Gubo le možje preizkušenega prepričanja.

Takšno je bilo torej tiste čase politično vzdušje v Celju. Proti takim ljudem tudi možje dr. Kočevarjevega kova niso mogli uspeti. Čitalničarji so bili s svojim predsednikom na čelu prepošteni, prenaivni in prezaupljivi, da bi mogli uspeti proti hinavščini in brezobzirni gospodovalnosti nemškutarskih prvakov, ki so s ciničnim posmehom gazili v blato vse, kar jim je bilo napoti.

Razumljivo je, da tudi slovenska poslanca v graškem deželnem zboru dr. Razlag in Lipold nista mogla ničesar doseči, da bi se uresničila želja ljudskega pesnika Antona Grabiča, ki jo je glede enakopravnosti Slovencev in Nemcev izrazil v svoji pesmi, priobčeni v »Novicah« dne 30. januarja 1867.

Da je bilo tako, nam jasno dokazuje poročilo o slavnosti, ki so jo mariborski Slovenci priredili v proslavo zgodovinarja in narodnega buditelja Antona Kremplja, ki so ga priobčile »Novice« 2. oktobra 1867 v svoji 40. številki:

»Beseda« obhajana na slavnosti spomin A. Krempelju bila je sijajna, prava narodna svetkovina. Vendar tudi ni bila brez bridkosti. »Slov. Gospodar« piše: »Da se še lepše ovenča slovesnost, razpisano je bilo darilo 50 goldinarjev za najboljšo gledališčno igro, ktera bi se o tej priliki igrala. Med drugimi spisana je bila prekrasna in ravno tej svetkovini primerjena igra »Samo, prvi slovenski kralj«, čije čin se godi v rečeni okolici; bila je nadarjena, natiskana, naučena, mnogo novcev se je porabilo za skladno narodno obleko. Prošnja je bila položena pri veleslavnem c. kr. namestništvu v Gradec, da rači blagovoljno dovoljenje podeliti za igranje, pa odpiskom od 6. kimovca se nam je dovoljenje odreklo ter nepovoljna mesta poznamljala. Poskusili smo pri c. kr. ministrstvu potrkati, vendar tudi brez uspeha. Veleslavno namestništvo še je naznanilo vzroke, podčrtavši, česar noče; visoko ministstvo pa je **naravnost odreklo** igranje ne navedevši nikakršnih razlogov. Jeli to ustavno ministstvo? Kako neki bi Angleži itd. podobne podpise gledali? Ubogi Slovenci! tebi ni privoščeno gledati zgodovinske igre, ktera so zložena po spisih na svetlo danih v absolutistični dobi, kakor so n. pr. Valvazorjevi, Krempljevi itd. ne sme se tvoje oko rado-

vati nad junaškimi in slavnimi deli tvojih davnih pradedov ter njih narodne obleke videti; ali bi menda pisatelj naj kvaril resnične zgodbe?»

Takšne so bile cenzurne prilike v tistih časih in pomagala ni nobena intervencija, če je šlo za delo slovenskih avtorjev monarhije, dasi je bila v ustavi zajamčena vsem avstrijskim narodom enakopravnost. V praksi so bili Nemci, dasi napram Slovanom monarhije v manjšini, absolutni gospodarji, za avstrijske nemške narode je bila enakopravnost le na papirju.

Če je bila takšna državna politika, kakšna naj bi bila potem politika v posameznih deželah in celo v mestih, kakor so bila Maribor, Ptuj in Celje? Čuditi se moramo, da so naši ljudje v takih razmerah sploh še mogli kaj doseči in priznati moramo tedanjim celjskim politikom, da so bili resnično vztrajni in idealni borci za svoje narodne pravice, zlasti če pomislimo, da je bil »oče slovenskega naroda« dr. Bleiweis mož, v katerem so imeli zlasti Slovenci izven Kranjske zelo šibkega voditelja, ki je imel za štajerske Slovence le očetovske nauke in nasvete, v vsem drugem pa so bili prepuščeni samim sebi.

V ostalem je čitalnica kljub političnim bojem zunaj njenih prostorov marljivo delovala dalje. Leta 1867 sicer gledališko življenje ni bilo tako živahno kakor prejšnjo sezono, zato pa je bilo toliko več družabnih prireditev, tombol, plesov in proslav.

Dne 5. maja 1867. so igrali po češkem izvirniku prirejeno šalo-igro »Tat v mlinu«, ki je imela zopet velik uspeh.

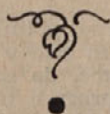
V poletnih mesecih so renovirali društvene prostore, povečali gledališko dvorano, nabavili novo odrsko opremo in kuliserijo, v nedeljo, dne 29. decembra pa se je vršil občni zbor, na katerem so sprejeli delovni načrt za sezono 1868. Sklenili so, da bo 2. februarja v spomin Valentina Vodnika gledališka igra in velik ples ter 8. marca in 29. marca gledališka predstava in tombola. Po končanem občnem zboru, ki se ga je udeležilo izredno mnogo članov iz mesta in bližnje okolice, je bila gledališka predstava veseloigra »Ultra«.

(Nadaljevanje sledi)

Popravek: V članku »Rokopis Meškove drame« v zadnji številki Gledališkega lista je bil naveden župnik Ferlinc namesto Fabinc, kar naj čitatelj blagovoli popraviti.

DOBRA KAKOVOST DOBER NAKUP

**Gospodinje vedo
to najbolje, ko
uporabljajo našo
kvalitetno emaj-
lirano posodo z
zaščitnim znakom**

TOVARNA EMAJLIRANE POSODE

C E L J E

Telefon: 16, 86 • Brzjav: Emajl Celje